

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Ε΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Ταξίδι στη Χώρα της Επιχειρηματολογίας»

Συγγραφή: ΣΑΜΑΡΑ ΣΩΤΗΡΙΑ

Εφαρμογή: ΣΑΜΑΡΑ ΣΩΤΗΡΙΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση:

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η Χώρα της Επιχειρηματολογίας

Δημιουργία σεναρίου

Σαμαρά Σωτηρία

Εφαρμογή σεναρίου

Σαμαρά Σωτηρία

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Ε΄ Δημοτικού

Χρονολογία

Από 21-03-2013 έως 09-04-2013

Διδακτική/θεματική ενότητα

2η ενότητα: «Η ζωή στην πόλη. Με το τραμ φανταστικές διαδρομές». (Τετράδιο Εργασιών σσ. 26-28)

15^η ενότητα: «Τηλεόραση»

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Χρειάστηκαν 8 διδακτικές ώρες για να εφαρμοστεί το σενάριο

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: Εργαστήριο Πληροφορικής

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του σεναρίου προϋπόθεση αποτελεί η αξιοποίηση κατάλληλων διδακτικών πρακτικών με στόχο τη διαμόρφωση μιας διαφορετικής ταυτότητας μαθητών. Οι μαθητές αυτοί δεν θα μείνουν στην απλή γνωριμία των επιμέρους πτυχών της θεματικής ενότητας «Κινητό Τηλέφωνο», αλλά μέσα από τις αλληλεπιδράσεις στη σχολική τους τάξη θα εσωτερικεύουν στάσεις και θα αποκτούν κριτική ικανότητα απέναντι σε αυτές.

Όσον αφορά στην υλικοτεχνική υποδομή, προϋπόθεση για την εφαρμογή του σεναρίου αποτελεί η ύπαρξη εργαστηρίου Πληροφορικής και η προεργασία από την πλευρά του εκπαιδευτικού για την εγκατάσταση ενός «Προγράμματος Διαχείρισης της Τάξης». Προτεινόμενο λογισμικό: *Insight*, διατίθεται ελεύθερα στο διαδίκτυο από

<http://www.faronics.com/en-uk/products/insight/>.

Ο/Η εκπαιδευτικός επισκέπτεται τον προτεινόμενο δικτυακό τόπο και επιλέγει «Evaluate». Κατόπιν συμπληρώνει την προτεινόμενη φόρμα, έπειτα κάνει καταχώρηση και τέλος φορτώνει το πρόγραμμα. Με το πρόγραμμα αυτό μπορεί να κάνει ταυτόχρονη επίδειξη σε όλη

την τάξη μιας εφαρμογής ή κάποιων επιμέρους οδηγιών, μπορεί να ελέγχει ή να απελευθερώνει τη χρήση όλων μαζί ή ενός ή μερικών Η/Υ, μπορεί να διαμοιράζει ένα αρχείο σε όλους τους Η/Υ ή σε κάποιους.

Προκειμένου να εξοικονομηθεί χρόνος αλλά και για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του σεναρίου η εκπαιδευτικός δημιούργησε εκ των προτέρων η ίδια τους λογαριασμούς των ομάδων στο λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης. Επίσης, για τους ίδιους λόγους, στο περιβάλλον καθενός λογαριασμού δημιούργησε ημιδομημένο τον καθένα εννοιολογικό χάρτη.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Σωτηρία Σαμαρά, Ταξίδι στη χώρα της Επιχειρηματολογίας», Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού, 2012.

Το σενάριο αντλεί

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με το σενάριο επιδιώκεται καταρχήν να ανιχνευθεί η προϋπάρχουσα γνώση τόσο σε επίπεδο πληροφοριών σχετικά με το θέμα «Κινητό Τηλέφωνο και η χρήση του στο σχολείο» όσο και σε επίπεδο επιστημονικών εννοιών (π.χ. επιχείρημα, αντίρρηση). Επιπλέον, με το σενάριο επιδιώκεται να «εμβαπτιστεί» ο/η μαθητής/τρια στο προφορικό επιχείρημα, να εξοικειωθεί με τη δομή του, να ασκηθεί να σκέφτεται επιχειρήματα και να τα εντοπίζει σε ψηφιακό κείμενο προκειμένου να τα χρησιμοποιήσει για να υποστηρίξει την άποψή του, αλλά και να ενισχύσει την κειμενική γνώση με τις σχετικές επιστημονικές έννοιες.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η παρούσα διδακτική πρόταση αξιοποιεί τις αρχές και τη φιλοσοφία τόσο ενός προγράμματος Κριτικού Γραμματισμού όσο και τη φιλοσοφία της Κειμενοκενομεντρικής Προσέγγισης.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το παρόν σενάριο επιδιώκεται:

- να ενημερωθούν τα παιδιά πάνω σε έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί με θέμα το κινητό τηλέφωνο και τους κινδύνους που διατρέχει ο/η εκάστοτε χρήστης λόγω της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας που αυτό εκπέμπει·
- να ενημερωθούν και να προβληματιστούν για τις πιθανές επιπτώσεις που προκαλεί στην υγεία η εκτεταμένη χρήση του, ειδικά από χρήστες της ηλικίας τους·
- να ενημερωθούν και να προβληματιστούν για τα συμπτώματα που έχουν εντοπιστεί μετά τη χρήση κινητού τηλεφώνου σε χρήστες/μαθητές και χρήστες/μαθήτριες: έλλειψη αυτοσυγκέντρωσης, διάσπαση προσοχής, αίσθημα κόπωσης και πρόκληση άγχους·
- να διαμορφώσουν προσωπική τεκμηριωμένη άποψη πάνω στο υπό συζήτηση θέμα·
- να μάθουν να επικοινωνούν διαλεκτικά και διαλλακτικά με τους γύρω τους, συμμαθητές/-τριες ή ενηλίκους και να διαπραγματεύονται τις αντίθετες απόψεις·
- να αποκτήσουν κριτικές δεξιότητες, ώστε, ως εγγράμματες ταυτότητες, να αξιολογούν τα ιδεολογικά υπόρρητα νοήματα ενός κειμένου.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Με το παρόν σενάριο επιδιώκεται:

- να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές/-τριες τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους του επιχειρήματος·
- να αποκτήσουν επίγνωση των επιστημονικών εννοιών·
- να ασκηθούν να διατυπώνουν επιχειρήματα·
- να ανακαλύπτουν επιχειρήματα σε γραπτό κείμενο·
- να ενισχύσουν το λεξιλόγιό τους κατανοώντας τι σημαίνει επιχείρημα, σχόλιο, αντίρρηση, αντίκρουση.

Γραμματισμοί

Με το παρόν σενάριο επιδιώκεται:

- να μάθουν τα παιδιά να δημιουργούν έναν εννοιολογικό χάρτη με δύο φύλλα·
- να μάθουν να κάνουν προσωπική σύνδεση σε ένα λογισμικό που διατίθεται ελεύθερα και υποστηρίζει τη δημιουργία εννοιολογικού χάρτη·
- να μάθουν να πλοηγούνται στα διάφορα φύλλα του εννοιολογικού χάρτη·
- να μάθουν να πλοηγούνται σε μια ιστοσελίδα και να εντοπίζουν πληροφορίες που τα ενδιαφέρουν·
- να μάθουν να επισκέπτονται ένα ηλεκτρονικό λεξικό προκειμένου να επιβεβαιώσουν έναν ορισμό·
- να γνωρίσουν το πρόγραμμα «Προσωπικής Έκφρασης Δημιουργικότητας και Φαντασίας»·
- να μάθουν να επισκέπτονται έναν ενεργό υπερδεσμό·
- να εξοικειωθούν με το ανοικτού τύπου λογισμικό του επεξεργαστή κειμένου (ειδικότερα: να γράφουν, να αντιγράφουν και να επικολλούν)·
- να μάθουν να επισκέπτονται ένα ηλεκτρονικό λεξικό.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Οι διαφωνίες, οι αντιπαραθέσεις και οι διαφορετικές απόψεις είναι πραγματικότητα και στον μικρόκοσμο των παιδιών. Επιπλέον είναι γεγονός ότι ενήλικες, έφηβοι και παιδιά όλοι είναι –είμαστε– ενσωματωμένοι σε μια κοινωνία όπου καθημερινά συντελείται συστηματική απόπειρα να επηρεαστούν τα πιστεύω και οι θέσεις του καθενός και της καθεμιάς γύρω από απόψεις που κυριαρχούν στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο. Τα παιδιά –όπως και όλοι εν τέλει– πρέπει να μάθουν να διαπραγματεύονται τις απόψεις τους, να τοποθετούνται κριτικά απέναντι σε ό,τι διαβάζουν και, σταδιακά, να αποκτήσουν την ικανότητα να επικοινωνούν διαλεκτικά

και διαλλακτικά με τις αντίθετες απόψεις, να προβαίνουν σε συνδυαστικές υπερβάσεις, αλλά και να συντάσσονται ή όχι με κάποιες θέσεις. Έτσι σιγά-σιγά θα μάθουν και να διεκδικούν από τη μια την αυτονομία τους και από την άλλη την ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο. Σε αυτό το πλαίσιο στο παρόν σενάριο θα συζητηθεί στην τάξη το θέμα της χρήσης του κινητού τηλεφώνου από τα παιδιά στην καθημερινή ζωή του σχολείου. Η συζήτηση θα συνδυαστεί με την επίσκεψη των παιδιών σε μια χώρα, τη «Χώρα της Επιχειρηματολογίας».

Προκειμένου τα παιδιά να πραγματοποιήσουν την παραπάνω επίσκεψη και συζήτηση, εργάζονται χωρισμένοι σε ομάδες που προηγουμένως ορίστηκαν τέσσερα δώρα στο εργαστήριο πληροφορικής.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το κειμενικό είδος του επιχειρήματος γίνεται αντικείμενο συστηματικής διδασκαλίας ιδιαίτερα στα σχολικά εγχειρίδια της Ε΄ και της ΣΤ΄ Δημοτικού. Ειδικότερα, τα παιδιά καλούνται συχνά να εκφράσουν την άποψή τους πάνω σε ένα θέμα μέσα από διάφορες δραστηριότητες του γλωσσικού εγχειριδίου της Ε΄ Δημοτικού (βλ. 2η ενότητα «Η ζωή στην πόλη», τετράδιο εργασιών, σ. 27, δραστηριότητα 8). Επίσης, στο κειμενικό είδος του επιχειρήματος είναι αφιερωμένη η 15η ενότητα του βιβλίου *Γλώσσας* της παραπάνω τάξης με θεματικό τίτλο «Τηλεόραση». Τέλος η διδασκαλία της γλώσσας με στόχο να εντοπιστεί πώς μέσα από αυτή μεταδίδονται ή αμφισβητούνται νοήματα είναι γενικότερος στόχος στο Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο παρόν διδακτικό σενάριο με τη συνδρομή των ΤΠΕ γίνεται αξιοποίηση ενός ελκυστικού και εύκολου εργαλείου, που διατίθεται ελεύθερα στο διαδίκτυο, με στόχο τη δημιουργία εννοιολογικού χάρτη. Η δημιουργία εννοιολογικού χάρτη συμβάλλει διδακτικά, ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να ενεργοποιήσουν τις προγενέστερες γνώσεις τους πάνω στο υπό συζήτηση θέμα, να συνοικοδομήσουν μαζί με τον/την εκπαιδευτικό σταδιακά την καινούρια γνώση, να την ενσωματώσουν στην

προϋπάρχουσα, να την «αναπτύξουν», να αποκτήσουν μεταγλωσσική επίγνωση των νέων επιστημονικών εννοιών και τελικά να αποκτήσουν επίγνωση της διαδικασίας της μάθησης. Επιπλέον η δημιουργία εννοιολογικού χάρτη με τη συνδρομή των ΤΠΕ επιτρέπει την αποθήκευση της νέας γνώσης και την κατά περίπτωση επαναφορά και αξιοποίησή της ανάλογα με τις διδακτικές ανάγκες του εκάστοτε μαθήματος.

Τέλος, στο παρόν διδακτικό σενάριο αξιοποιούνται οι ΤΠΕ και ειδικότερα το διαδίκτυο, ώστε τα παιδιά να πλοηγηθούν και να διαβάσουν ψηφιακά κείμενα. Άρα διδακτικά τους δίνεται η δυνατότητα να εξοικειωθούν με τη νέα και διαφορετική πλέον σύλληψη της έννοιας του κειμένου και της γλώσσας.

Κείμενα

Στο παρόν διδακτικό σενάριο προτείνεται να αξιοποιηθούν τα παρακάτω κείμενα:

«[Τα κινητά τηλέφωνα βλάπτουν σοβαρά στον εγκέφαλο](#)», άρθρο της Ειρήνης Βένιου στην ιστοσελίδα www.tovima.gr (δημοσίευση 30/06/2011)

«[Ακτινοβολία κινητών τηλεφώνων: επιπτώσεις υγείας και συμβουλές προστασίας](#)», Ανώνυμο άρθρο από την ιστοσελίδα <http://www.home-biology.gr>

«[Διερεύνηση των αντιλήψεων μαθητών για τη χρήση κινητών τηλεφώνων και τις επιπτώσεις τους στην υγεία](#)», έρευνα της Χρησίδος Κολοκύθας δημοσιευμένη στην ιστοσελίδα <http://www.vipapharm.com>

«Κινητά τηλέφωνα: τελικά βλάπτουν ή όχι τον παιδικό εγκέφαλο», ανάρτηση στις 27/9/2004 στο φόρουμ www.myphone.gr

«[Τα κινητά τηλέφωνα δεν προκαλούν καρκίνο του εγκεφάλου](#)», ανώνυμο άρθρο στην ιστοσελίδα <http://health.in.gr> (δημοσίευση 21/10/2011).

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

1η & 2η διδακτική ώρα

1^η διδακτική ενότητα: «Θέση, επιχείρημα, σχόλιο»

Στην αρχή του μαθήματος η εκπαιδευτικός ρώτησε τα παιδιά πώς ξεπερνούν τις καθημερινές διαφωνίες και διαφορετικές απόψεις τους και ανέφερε ως παράδειγμα

της πιθανής διαφωνίας τους το αν θα παίξουν π.χ. ποδόσφαιρο ή μπάσκετ. Οι μαθητές και οι μαθήτριες στην ερώτηση αυτή καταρχήν απαντούσαν με πιθανές λύσεις: «...θα το συζητήσουμε με την κυρία μας ή τη μια φορά κάνουμε αυτό που θέλουν τα αγόρια και την άλλη αυτό που θέλουν τα κορίτσια ή διαλέγουμε αυτό που θέλουν οι περισσότεροι». Επίσης αναπαρήγαγαν λύσεις που τους έχει προτείνει η εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής του Σχολείου: «εμείς, κυρία, χωρίζουμε την αυλή του σχολείου στη μέση και έτσι παίζουμε και τα δύο, παίζουμε αυτό που έχει σειρά». Τότε η εκπαιδευτικός διευκρίνισε ότι μπορεί κάποιος/-α να επιθυμεί πολύ να παίζει ένα συγκεκριμένο παιχνίδι ή να έχει ένα άλλο σοβαρό λόγο για να πραγματοποιηθεί ένας αγώνας π.χ. ποδοσφαίρου αντί μπάσκετ και ρώτησε τα παιδιά τι θα κάνει για να πετύχει αυτό που επιθυμεί. Μια μαθήτρια απάντησε ότι θα χαρακτήριζε το παιχνίδι με επίθετα: «το ποδόσφαιρο είναι πολύ πιο καλό, γιατί τρέχουμε...». Η αιτιολογική πρόταση που χρησιμοποίησε η μαθήτρια αποτέλεσε τη γέφυρα ώστε τα παιδιά, απαντώντας σε ερωτήσεις, να διαπιστώσουν βήμα-βήμα ότι δικαιολογούν τη γνώμη τους, άρα καταρχήν την εκφράζουν και έπειτα την υποστηρίζουν με επιχειρήματα. Οι νέες επιστημονικές έννοιες *γνώμη*, *επιχείρημα* άρχισαν να εισέρχονται στη συζήτηση της τάξης και να χρησιμοποιούνται ασυνείδητα από τα παιδιά. Κατόπιν η εκπαιδευτικός ανακοίνωσε στα παιδιά ότι πρόκειται να επισκεφθούν μια χώρα που το όνομά της πρέπει να το μαντέψουν και, αξιοποιώντας το λογισμικό διαχείρισης τάξης. (βλ. <http://www.faronics.com/en-uk/products/insight/>), επέλεξε από το φάκελο «Επιχειρηματολογία» το αρχείο με όνομα «Η χώρα της ...png» και παρουσίασε στην ολομέλεια το περίγραμμα της χώρας σχεδιασμένο στο πρόγραμμα «Προσωπικής Έκφρασης Δημιουργικότητας και Φαντασίας». Επιπλέον είπε στα παιδιά ότι σε κάθε μάθημα θα γνωρίζουν ένα-δύο αξιοθέατα τη χώρας αυτής και θα τα τοποθετούν ως ταμπελάκια στο εσωτερικό της.

Στη συνέχεια τα παιδιά παροτρύνθηκαν να ανοίξουν το αρχείο «Φύλλο εργασίας 1.doc» μέσα στο οποίο ήταν καταχωρημένη σε ενεργό υπερδεσμό η ηλεκτρονική διεύθυνση προγράμματος δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη <https://bubbl.us/>. Στο παρόν μάθημα και κατά παρέκκλιση από την πρόταση του

σεναρίου, όπως ήδη προαναφέρθηκε, για εξοικονόμηση χρόνου επιλέχθηκε να δοθεί ο εννοιολογικός χάρτης ημιδομημένος. Η εκπαιδευτικός είχε δημιουργήσει εκ των προτέρων λογαριασμούς για τις ομάδες και μοίρασε σε κάθε ομάδα και από ένα χαρτάκι με το όνομα χρήστη και τον κωδικό πρόσβασης. Έτσι, όταν τα παιδιά έκαναν σύνδεση, βρέθηκαν στο σχετικό περιβάλλον όπου υπήρχε ήδη γραμμένο σε πλαίσιο το κεντρικό ερώτημα «Κατά τη γνώμη σας είναι απαραίτητο στα παιδιά της Ε' Δημοτικού να έχουν κινητό τηλέφωνο στο σχολείο;» και ακτινωτά γύρω άδεια πλαίσια. Με το ερώτημα αυτό τα παιδιά μπήκαν στη διαδικασία να ενεργοποιήσουν την προϋπάρχουσα γνώση τους, ενώ παράλληλα άρχισε να διερευνάται από την πλευρά του εκπαιδευτικού αν μπορούν να απαντήσουν με συγκεκριμένα επιχειρήματα πάνω στο υπό διερεύνηση θέμα (ανίχνευση πραγματικού αναπτυξιακού επιπέδου).

Παροτρύνθηκαν, λοιπόν, να διαβάσουν το κεντρικό ερώτημα, να συναποφασίσουν ποια είναι η γνώμη τους και αφού συζητήσουν πρώτα μεταξύ τους τα μέλη της κάθε ομάδας, να την αιτιολογήσουν και να καταγράψουν τις σκέψεις τους, δραστηριότητα την οποία έκαναν.

«Τα παιδιά καταγράφουν επιχειρήματα στον ημιδομημένο εννοιολογικό τους χάρτη»

Εξαρχής η μία από τις έξι ομάδες υποστήριξε ότι είναι απαραίτητο το κινητό τηλέφωνο στο σχολείο. Η εκπαιδευτικός ενθάρρυνε τη συζήτηση της συγκεκριμένης ομάδας προς αυτή την κατεύθυνση, αφού ήταν η άποψη των μελών της, τους ζήτησε να γράψουν τα επιχειρήματα που στηρίζουν τη δική τους άποψη, όμως να περιμένουν προς το παρόν, πριν εκφράσουν την άποψή τους στην ολομέλεια και τους λόγους

(επιχειρήματα) με τους οποίους τη στηρίζουν. Το αίτημα αυτό διατυπώθηκε από την πλευρά της εκπαιδευτικού προκειμένου να επιτευχθεί πιο αποτελεσματικά μέσω της προφορικής συζήτησης στην τάξη η σταδιακή εξοικείωση των μαθητών και των μαθητριών με τα δομικά στοιχεία του κειμενικού είδους του επιχειρήματος.

«Η ομάδα των παιδιών που εξαρχής είχε διαφορετική άποψη από τις υπόλοιπες. Τα παιδιά καταγράφουν τα επιχειρήματα που στηρίζουν τη δική τους άποψη»

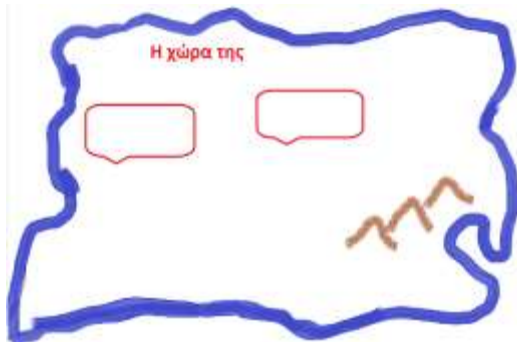
Κατόπιν όλες οι υπόλοιπες ομάδες ανακοίνωσαν την άποψή τους και τα επιχειρήματα στην ολομέλεια. Μερικά επιχειρήματα που ακούστηκαν ήταν: «Δεν είναι απαραίτητο, γιατί έχει ραδιενέργεια (...), γιατί μπορεί να χτυπήσει κατά τη διάρκεια του μαθήματος, γιατί θα παίζουμε μόνο με αυτό στο διάλειμμα, γιατί θα πιέζουμε τους γονείς μας να μας πάρουν ένα πιο καινούριο...». Έπειτα η συζήτηση εστιάστηκε στις νέες επιστημονικές έννοιες. Στην αρχή τα παιδιά ανεπιτυχώς επικαλούταν ως επιχείρημα τη γνώμη τους ή το αντίστροφο. Χρειάστηκε να επιμείνει η εκπαιδευτικός με αρκετά παραδείγματα για να μάθουν να αντιστοιχίζουν έννοια και περιεχόμενο. Τελικά οι επιστημονικές έννοιες 'άποψη'/'ισχυρισμός'/'θέση'/'γνώμη', 'επιχείρημα' άρχισαν να χρησιμοποιούνται συνειδητά και εύστοχα από τα παιδιά. Στο σημείο αυτό διατύπωσαν και τον ορισμό τους για το τι είναι επιχείρημα: «Ο λόγος που χρησιμοποιούμε για να υποστηρίξουμε την άποψή μας» και τον κατέγραψαν στο φύλλο εργασίας τους. Με παρότρυνση της εκπαιδευτικού πρόσθεσαν τον επιστημονικό όρο «επιχείρημα» μπροστά από κάθε τέτοιον λόγο στον εννοιολογικό τους χάρτη.

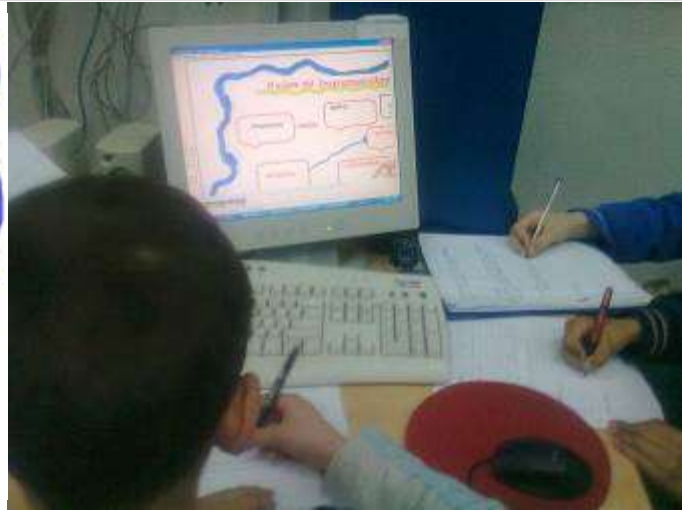
«Τα παιδιά γράφουν τον ορισμό τους για το τι είναι επιχείρημα»

3η & 4η διδακτική ώρα

Το μάθημα ξεκίνησε με αναφορά στο ταξίδι και στον προορισμό του. Επιδείχτηκε εκ νέου στην οθόνη του Η/Υ κάθε ομάδα μέσω του προγράμματος διαχείρισης της τάξης το περίγραμμα της χώρας και η εκπαιδευτικός ρώτησε τα παιδιά αν μπορούσαν να βρουν το όνομά της. Η Μ. ρώτησε αν η χώρα είναι υπαρκτή και η εκπαιδευτικός επισήμανε στα παιδιά ότι είναι φανταστική χώρα και με ερωτήσεις της έγινε αναφορά από τα παιδιά του προς συζήτηση θέματος και των ήδη γνωστών επιστημονικών εννοιών. Η Κ. είπε ότι πρόκειται για τη «χώρα της Κινητής Τηλεφωνίας», η Ε. για τη χώρα του «Πρέπει ή δεν Πρέπει» και ο Ν. για τη «Χώρα της Επιχειρηματολογίας». Η εκπαιδευτικός ρώτησε γιατί η «Χώρα της Επιχειρηματολογίας» και όχι π.χ. «της Κινητής Τηλεφωνίας». Τα παιδιά με τη βοήθεια της εκπαιδευτικού συνοικοδόμησαν την απάντηση: «Διότι μαθαίνουμε να διατυπώνουμε επιχειρήματα πάνω σε διάφορα θέματα: ένα θέμα είναι το κινητό τηλέφωνο, ένα άλλο είπε η Δ. π.χ. είναι ο Η/Υ, αν πρέπει ή δεν πρέπει να παίζουμε». Επίσης έγινε αναφορά στα αξιοθέατα που είχαν ήδη γνωρίσει τα παιδιά, τη γνώμη/ άποψη/θέση/ισχυρισμό... και το επιχείρημα, σχεδιάστηκαν τα ταμπελάκια, τοποθετήθηκαν στη Χώρα της Επιχειρηματολογίας και γράφτηκαν σε αυτά τα αξιοθέατα.

«Αρχίζει ο σχεδιασμός της Χώρας της Επιχειρηματολογίας»

Κατόπιν η εκπαιδευτικός είπε στα παιδιά ότι επρόκειτο στο τρέχον μάθημα να γνωρίσουν ένα άλλο αξιοθέατο. Έκανε αναφορά στην ομάδα που διατύπωσε την αντίθετη άποψη. Έπειτα με προφορικές οδηγίες παρότρυνε τα μέλη των άλλων ομάδων να ανοίξουν το αρχείο με όνομα [\(2ο Φύλλο δραστηριότητας\)](#) και η κάθε ομάδα να επισκεφθεί τον αντίστοιχο της ενεργό υπερδεσμό. Στην ομάδα που διατύπωσε την αντίθετη άποψη έδωσε οδηγία να ανοίξουν το αρχείο με όνομα [\(3ο Φύλλο δραστηριότητας\)](#) στο οποίο φιλοξενούνταν άρθρα που υποστήριζαν την αντίθετη άποψη.

«Μελετώντας άρθρα στο διαδίκτυο που συνηγορούν στην άποψη ότι η χρήση κινητού τηλεφώνου έχει αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία»

«Παράλληλα τα παιδιά της ομάδας που εξαρχής υιοθέτησε διαφορετική άποψη μελετούν άρθρα στο Διαδίκτυο που ενισχύουν τη δική τους άποψη.»

Επίσης η εκπαιδευτικός μοίρασε και τυπωμένα τα δύο φύλλα εργασίας και είπε στα παιδιά να διαβάσουν πρώτα τα αναγραφόμενα ερωτήματα και έχοντάς τα ως οδηγό να αναγνώσουν πιο στοχευμένα τα σχετικά άρθρα στο διαδίκτυο και να σημειώσουν πρόχειρα και κάποιες απαντήσεις πάντα με οδηγό τα ερωτήματα.

Ακολούθως, τα ερωτήματα μόνο της μιας άποψης (ότι δεν είναι απαραίτητο το κινητό τηλέφωνο στο σχολείο) συζητήθηκαν και στην ολομέλεια της τάξης και εντοπίστηκαν νέα επιχειρήματα: δημιουργεί έλλειψη αυτοσυγκέντρωσης, αίσθημα κόπωσης, νευρικότητα και άγχος, αντιζηλίες μεταξύ των παιδιών, εκπέμπει ακτινοβολία. Διαπιστώθηκε σύγχυση στα παιδιά για το αν τα κινητά εκπέμπουν ακτινοβολία ή ραδιενέργεια ή αν η ακτινοβολία που εκπέμπουν είναι ραδιενέργεια και δόθηκε η σχετική εξήγηση («η ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία που χρησιμοποιεί η κινητή τηλεφωνία δεν έχει καμία σχέση με τη ραδιενέργεια. Η ταύτιση της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας της κινητής τηλεφωνίας με τη ραδιενέργεια είναι ατυχής και οφείλεται πιθανότατα σε λανθασμένη μετάφραση του όρου radiation. Η ακριβής σημασία του όρου είναι ακτινοβολία και όχι ραδιενέργεια, όπως είχε μεταφραστεί αρχικά από λάθος, από τα διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία» βλ. και <http://www.tovima.gr/science/article/?aid=176375>).

Τουλάχιστον δύο ακόμη φορές έγινε ανακεφαλαίωση όλων των επιχειρημάτων. Κατόπιν διατυπώθηκε η σκέψη από την πλευρά της εκπαιδευτικού ότι το κάθε επιχείρημα ο συνομιλητής ή η συνομιλήτριά μας μπορεί να το αμφισβητήσει.

Μέσω ερωτήσεων και γνωστικών συγκρούσεων τα παιδιά οδηγήθηκαν στο

συμπέρασμα ότι πρέπει να το ενισχύσουν με κάτι για να το κάνουν πιο ισχυρό. Στη συζήτηση της τάξης μπήκε η νέα επιστημονική έννοια 'σχόλιο' και κάθε επιχείρημα διατυπώθηκε εκ νέου και ενισχύθηκε με ένα σχόλιο π.χ.: «Δεν είναι απαραίτητο να έχουν τα παιδιά της Ε΄ Δημοτικού το κινητό τηλέφωνο στο σχολείο (θέση), γιατί δημιουργεί αντιζηλίες (επιχείρημα). Μπορεί να ξεσπάσουν διαμάχες, οι καρδιές να χαλάσουν και να διαφωνούμε για το ποιος έχει το πιο καλό. Οι γονείς να πιέζονται να αγοράσουν ένα πιο καινούριο κινητό στο παιδί τους — και έχουμε και οικονομική κρίση (σχόλιο/α)». Διερευνώντας ένα-ένα τα σχόλια η τάξη οδηγήθηκε στο συμπέρασμα ότι τα «σχόλια» μπορεί να είναι κάποιες επιπλέον πληροφορίες, κάποια ερευνητικά αποτελέσματα, κάποια παραδείγματα. Ακολούθησαν αρκετές επαναδιατυπώσεις επιχειρημάτων και σχολίων κάθε φορά καθώς και η αντιστοίχησή τους με τις προαναφερθείσες κατηγορίες ώστε να συντελεστεί η ενσυνείδητη χρήση. Κατόπιν τα παιδιά άνοιξαν το αρχείο με τον ημιδομημένο εννοιολογικό τους χάρτη πρόσθεσαν τα νέα επιχειρήματα, έβαλαν μπροστά την επιστημονική έννοια «επιχείρημα», ενίσχυσαν το καθένα με ένα σχόλιο και έβαλαν πάλι εμπρός τη νέα επιστημονική έννοια «σχόλιο». Έπειτα η εκπαιδευτικός ζήτησε να συνεργαστούν οι ομάδες και να καταγράψουν τι κατά τη γνώμη τους είναι το σχόλιο. Στην ολομέλεια της τάξης οι ανακοινώσεις των ομάδων συγκλείναν στον εξής ορισμό: «Σχόλιο είναι ο λόγος που χρησιμοποιούμε για να ενισχύσουμε το επιχείρημά μας και να το κάνουμε πιο σταθερό».

Τα παιδιά καταγράφουν στο φύλλο δραστηριοτήτων τους τι είναι «σχόλιο».

Στο σημείο αυτό ας σημειωθεί ότι δεν πραγματοποιήθηκε, όπως προβλέπεται από το αρχικό σενάριο, η σιωπηλή ανάγνωση του εννοιολογικού χάρτη, η ελαχιστοποίησή της και η εκ νέου αναφορά των οργανωμένων σε αυτόν πληροφοριών. Η ανάγκη για κατανόηση από τα παιδιά των νέων επιστημονικών εννοιών και η ανάγκη για κατανόηση της σύνδεσης έννοιας και αντίστοιχου περιεχομένου οδήγησε στη διδακτική επιλογή ώστε η πολλαπλή επαναδιατύπωση επιχειρημάτων και σχολίων να προηγηθεί της συμπλήρωσης του χάρτη.

5η , 6η , και 7η διδακτική ώρα

2^η διδακτική ενότητα: «Θέση, αντίρρηση, αντίκρουση, συμπέρασμα»

Το μάθημα ξεκίνησε με επίδειξη της «Χώρας της Επιχειρηματολογίας» και αναφορά στα μέχρι τώρα γνώριμα πλέον αξιοθέατα. Τα παιδιά επανέλαβαν τους ορισμούς των εννοιών «επιχείρημα», «σχόλιο». Έγινε ιδιαίτερη αναφορά και αυτή τη φορά στο τι είναι σχόλιο και ποιες κατηγορίες πληροφοριών αποτελούν σχόλια (οι περισσότερες λεπτομέρειες, οι συνέπειες, τα ερευνητικά συμπεράσματα, τα παραδείγματα.). Τονίστηκε από την πλευρά της εκπαιδευτικού ότι οι κατηγορίες αυτές είναι ενδεικτικές και ότι υπάρχουν και πολλές άλλες. Κατόπιν για ανατροφοδότηση ζητήθηκε από τα παιδιά να αναφέρουν ένα επιχείρημα πάνω στο υπό συζήτηση θέμα και ένα σχόλιο. Ομαδικά η τάξη οικοδομούσε επιχειρήματα και το ένα παιδί συνεχίζοντας το νήμα της σκέψης του άλλου ενίσχυε το καθένα από τα επιχειρήματα με ένα σχόλιο και ονόμαζε και την κατηγορία στην οποία αντιστοιχούσε.

Ακολούθως, η εκπαιδευτικός ανακοίνωσε στα παιδιά ότι στο σημερινό μάθημα θα γνώριζαν και άλλα αξιοθέατα. Στη συζήτηση της τάξης ήλθε η ενδιαφέρουσα άποψη των παιδιών της μίας ομάδας που από την αρχή, όπως έχει προαναφερθεί, υποστήριξε ότι *είναι απαραίτητο τα παιδιά της Ε' Δημοτικού να έχουν κινητό τηλέφωνο στο σχολείο*. Η εκπαιδευτικός ανάδειξε την αξία της διαφορετικής άποψης και προκάλεσε την αντιπαράθεση των παιδιών. Ακολούθησε πολύ ζωνρή και παρατεταμένη συζήτηση κατά τη διάρκεια της οποίας τα παιδιά βίωσαν την κατάσταση αντίρρηση/αντίκρουση: υπήρχε συγκεκριμένος επικοινωνιακός στόχος

και αποδέκτης κατά τη συνομιλιακή τους διεπίδραση. Ο στόχος τους ήταν να αντικρούσουν τις αντιρρήσεις των παιδιών της άλλης κάθε φορά ομάδας και να πείσουν για την άποψή τους. Εκείνες τις στιγμές τα παιδιά *έπρατταν με τη γλώσσα*. Παραθέτουμε ενδεικτικούς διαλόγους (όπου Μαθήτρια Α, τα μέλη της ομάδας με την αντίθετη άποψη):

«Μαθήτρια Α: Εμείς πιστεύουμε ότι είναι απαραίτητο το κινητό, γιατί μπορεί να βρέχει και να το χρειαστούμε μόλις σχολάσουμε...

Μθήτρια Β: Υπάρχει και καρτοτηλέφωνο στο σχολείο

Μαθητής Γ: Μπορείς να πεις και τον κύριο...

Μαθήτρια Α: Μπορεί όμως βγαίνοντας να σε πλησιάσει ένας άγνωστος με το αυτοκίνητο και να σε κυνηγήσει...

Μαθητής Δ: και πώς θα μπορέσεις να πάρεις το νούμερο άμα σε κυνηγάει;

Μαθήτρια Α: Θα μπεις σε ένα κοντινό μαγαζί και θα πάρεις τηλέφωνο με το κινητό

Μαθήτρια Δ: Ε, τότε και στο μαγαζί θα έχει τηλέφωνο για να πάρεις

Μαθήτρια Ζ: ναι, αλλά το κινητό μπορεί να είναι και η αιτία που θα σε πλησιάσει κάποιος

Μαθήτρια ΣΤ: μπορεί να πέσει το κινητό καθώς τρέχεις και να χαλάσει

Μαθητής Ζ: και τι θα κάνουν οι γονείς σου; Πώς θα σε βοηθήσουν; Αν σε κυνηγάει ένας σε τι θα σε ωφελήσει;

...

Μαθήτρια Β: Μπορεί να χτυπήσει μέσα στην τάξη

Μαθήτρια Α: Να το έχει απενεργοποιημένο στην τσάντα της και να μην περηφανεύεται γι' αυτό. Να είμαστε υπεύθυνα παιδιά

Σ: εγώ παραλίγο να το χάσω και δεν περηφανεύομαι που το έχω...

Μαθητές/τριες: Σ., εσύ έχεις κινητό;...

Σ.: ναι και προχθές δεν το έβρισκα στην τσάντα μου και πήγα στην κυρία...

Μαθήτρια Α: την τσάντα μπορεί να την ψαχουλέψει κανείς και για άλλα πράγματα...

Μαθητής Γ: ναι αλλά είναι πιο δελεαστικό να πάρεις ένα κινητό από ένα μολύβι, ας πούμε

...»

Στη συνέχεια τα παιδιά με παρότρυνση της εκπαιδευτικού άνοιξαν όλα πλέον το αρχείο με το [\(3ο Φύλλο δραστηριότητας\)](#) και διάβασαν τα άρθρα που υποστήριζαν ότι η χρήση του κινητού τηλεφώνου δεν προκαλεί καρκίνο του έγκεφάλου και ότι η ακτινοβολία που εκπέμπουν όχι μόνο δεν βλάπτει, αλλά η ενέργειά της βοηθά τα παιδιά να σκέφτονται καλύτερα....

- <http://health.in.gr/news/scienceprogress/article/?aid=1231134051>
- <http://www.myphone.gr/forum/showthread.php?t=43129> και να απαντήσετε

Ακολούθησε νέος κύκλος αντιπαράθεσης:

«Μαθήτρια Δ: και το κινητό διαβάσαμε στο διαδίκτυο ότι βλάπτει την υγεία

Μαθήτρια Α: και εμείς διαβάσαμε ότι δεν βλάπτει... και εσείς, κυρία, σε ένα άλλο μάθημα είπατε να συγκρίνουμε τις πηγές και τις πληροφορίες. Μπορούμε να εμπιστευθούμε την ιστοσελίδα;

Μαθήτρια Ε: να δούμε πότε δημοσιεύτηκαν τα άρθρα...

Μαθητές/τριες (μετά από ψάξιμο) τα δύο είναι περίπου σύγχρονα του 2011. Να δούμε και τους μήνες... Το από κάτω όμως είναι του 2004...

Δασκάλα: Ό, τι είναι πιο παλιό είναι και λάθος πάντα;

Μαθητής: Όμως, κυρία, είναι και το ύφος του κειμένου... (<http://www.myphone.gr/forum/showthread.php?t=43129>) λες και το' γραψε ένας απλός άνθρωπος...(!)

...»

«Δασκάλα: Μένει σε εμάς να αποφασίσουμε... διαβάστε προσεκτικά τα ερωτήματα που έχετε στο φύλλο δραστηριοτήτων σας: «Ποια είναι η γνώμη σας, τα κινητά τηλέφωνα βλάπτουν την υγεία των παιδιών; Μήπως μπορούν να τα χρησιμοποιούν άφοβα;»

...

Το συμπέρασμα στο οποίο συμφώνησαν όλοι και όλες ήταν ότι δεν είναι απαραίτητο να έχουν τα παιδιά της Ε΄ Δημοτικού κινητό τηλέφωνο στο σχολείο. Μπορεί όμως κάποιοι και κάποιες, αν είναι αναγκαίο να το χρησιμοποιήσουν εκτός σχολείου. Η

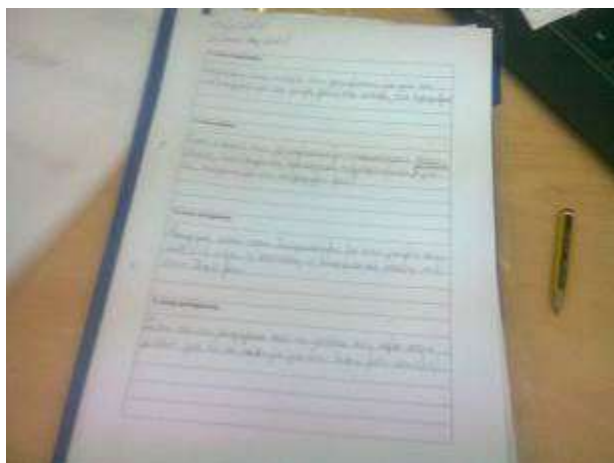

χρήση του όμως υπόκειται σε περιορισμούς. Δε μπορούν να το χρησιμοποιούν άφοβα όσον αφορά στην υγεία τους.

Ακολούθως η εκπαιδευτικός ρώτησε τα παιδιά τι είναι αντίρρηση και τα παιδιά κατέγραψαν στο φύλλο δραστηριοτήτων τους ότι αντίρρηση είναι «η αντίθετη, η διαφορετική άποψη από τη δική μας». Το επόμενο ερώτημα ήταν τι είναι αντίκρουση και όπως πολύ εύστοχα είπε η Α. «αντίκρουση είναι τα επιχειρήματα και τα σχόλια που λέμε, όταν διαφωνούμε με τον άλλο». Τα παιδιά κατέγραψαν τους ορισμούς στο φύλλο δραστηριοτήτων τους.

«Τα παιδιά καταγράφουν στο φύλλο εργασίας τους τι είναι αντίρρηση και τι αντίκρουση»

«Οι ορισμοί των επιστημονικών εννοιών όπως συνοικοδομήθηκαν στις μαθητικές ομάδες»

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης η εκπαιδευτικός είχε ρόλο συντονιστικό. Συχνά επανέφερε το κεντρικό ερώτημα, κάθε φορά που ξεστράτιζε η συζήτηση, επιδιώκοντας τη συνοχή του μαθήματος. Επιπλέον επειδή η αντιπαράθεση έτεινε

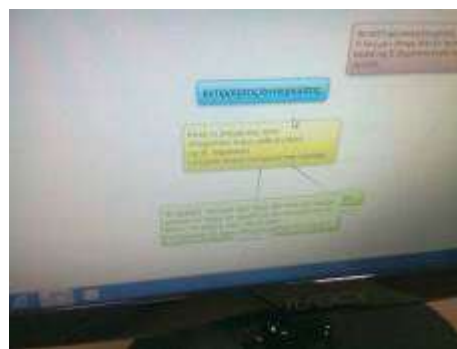

κάποιες φορές να γίνεται με αρνητικό και επιθετικό τρόπο η εκπαιδευτικός αξιοποιώντας βιβλιογραφικές αναφορές αλλά και την εμπειρία τόνισε στα παιδιά «ότι πρέπει να αναγνωρίσουν το δικαίωμα στη διαφοροποίηση των απόψεων που έχουν όλοι/ες και να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητες που τους παρέχει ο επιχειρηματολογικός λόγος να πείσουν για τη σημαντικότητα και την ορθότητα των δικών τους θέσεων και να αναδείξουν τις αδυναμίες των αντίθετων απόψεων» (Ματσαγούρας 2004, 446)

8η διδακτική ώρα

Το μάθημα ξεκίνησε με σύντομη αναφορά στα δομικά στοιχεία του επιχειρηματολογικού κειμένου και στους ορισμούς τους και παράλληλη επίδειξη του αρχείου «Η χώρα της ...ρηg» που φιλοξενούσε τη «Χώρα της Επιχειρηματολογίας» και τα αξιοθέατά της.

Στη συνέχεια οι ομάδες άνοιξαν το αρχείο με τον ημιδομημένο εννοιολογικό χάρτη και παροτρύνθηκαν να επισκεφτούν το φύλλο με τίτλο «Αντιρρήσεις» και γύρω από το γνωστό ερώτημα να σημειώσουν ακτινωτά τρεις τουλάχιστον αντιρρήσεις και τις αντίστοιχες αντικρούσεις. Παράλληλα η εκπαιδευτικός τους επισήμανε να προσθέτουν κάθε φορά μπροστά από την πληροφορία και την αντίστοιχη επιστημονική έννοια.

«Τα παιδιά καταγράφουν στον εννοιολογικό τους χάρτη αντιρρήσεις και αντικρούσεις»

Έπειτα οι ομάδες ανακοίνωσαν στην ολομέλεια τα όσα είχαν καταγράψει.

Το μάθημα τελείωσε με αδρομερή αναφορά στις νεοαποκτηθείσες επιστημονικές έννοιες, στην άποψη που εδραιώθηκε ισχυροποιημένη στη συζήτηση της τάξης και στο συμπέρασμα που οδηγήθηκαν τα παιδιά μέσω της συζήτησης στην τάξη. Στα παιδιά επισημάνθηκε το νέο δομικό στοιχείο «συμπέρασμα» και προστέθηκε ως ταμπελάκι στη «Χώρα της Επιχειρηματολογίας».

Ως τελική αξιολόγηση έγινε ανακεφαλαίωση της διδακτικής πορείας και επιγραμματική αναφορά του περιεχομένου της από τα παιδιά. Καταλήγοντας, η αποτελεσματικότητα του παραπάνω σεναρίου κρίθηκε από τα εξής:

- από το ότι τα παιδιά συνειδητοποίησαν τα δομικά στοιχεία του επιχειρηματολογικού κειμένου·
- από το ότι η χρήση και η σταδιακή οικοδόμηση των εννοιολογικών χαρτών συνέβαλε στη συνειδητοποίηση από την πλευρά των παιδιών της δομής του επιχειρήματος·
- από το ότι έμαθαν τα παιδιά να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά στον προφορικό τους λόγο τις νέες επιστημονικές έννοιες·
- από το ότι η καταγραφή των επιστημονικών εννοιών στον εννοιολογικό χάρτη και η σύνδεσή τους με συγκεκριμένα παραδείγματα συνέβαλε σε αυτό·
- από το ότι στις 5η και 6η διδακτικές ώρες όταν διατυπώθηκε η αντίθετη άποψη κυριάρχησαν στη συζήτηση τα παιδιά·
- από το ότι η χρήση παραμυθικού πλαισίου και ο σχεδιασμός του ενίσχυσε το ενδιαφέρον και διευκόλυνε την εκμάθηση των επιστημονικών εννοιών λειτουργώντας ανατροφοδοτικά.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/-Α ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

1^η Διδακτική ενότητα: «Θέση, επιχείρημα, σχόλιο»

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Α΄

(Ολομέλεια):

1. Να πάτε στα «Έγγραφα μου» και να επιλέξετε το αρχείο με όνομα: «Η Χώρα της... doc.». Να ανοίξετε το αρχείο και να επισκεφθείτε την ηλεκτρονική/διεύθυνση <https://bubbl.us/> η οποία είναι σε ενεργό υπερδεσμό. Χρησιμοποιώντας το όνομα χρήστη και τον κωδικό πρόσβασης που σας έδωσα να κάνετε σύνδεση και να επιλέξετε το φύλλο «Επιχείρημα». Έχετε μπροστά σας έναν ημιδομημένο εννοιολογικό χάρτη. Να καταγράψετε ακτινωτά στα πλαίσια τα επιχειρήματα που υποστηρίζουν την άποψή σας.

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Β΄

(Ομάδες)

1. Να ελαχιστοποιήσετε τον εννοιολογικό σας χάρτη και να επισκεφτείτε από το ψηφιακό φύλλο δραστηριοτήτων σας τις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις. Η Α΄ ομάδα να διαβάσει το άρθρο που φιλοξενείται σε αυτή την ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.tovima.gr/science/medicine-biology/article/?aid=408871>

και να απαντήσει στα εξής ερωτήματα:

- α) Ποια είναι η γνώμη των συγγραφέων για την απεριόριστη χρήση κινητού τηλεφώνου από τα παιδιά της σχολικής ηλικίας;
- β) Κατά τη γνώμη σας μπορούμε να εμπιστευθούμε τις πληροφορίες που μας δίνει το παραπάνω άρθρο; Να υποστηρίξετε την άποψή σας

οι Β΄ και Γ΄ ομάδες το άρθρο που φιλοξενείται σε αυτή την ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://www.home-biology.gr/index.php/asirmata-ilektromagnitika-pedia-ipsilis-sixnotitas/epiptoseis-aktinovolia-kinita-tilefona>

και να απαντήσετε στο παρακάτω ερώτημα:

- α) Ποια είναι η γνώμη των συγγραφέων για την απεριόριστη χρήση κινητού τηλεφώνου από τα παιδιά της σχολικής ηλικίας;
- β) Ποιες επιπτώσεις καταγράφονται στο άρθρο;
- γ) Κατά τη γνώμη σας μπορούμε να εμπιστευθούμε τις πληροφορίες που μας δίνει το παραπάνω άρθρο; Να υποστηρίξετε την άποψή σας

και οι Δ΄, Ε΄ ομάδες από το άρθρο

<http://www.vipapharm.com/greek/free-online-journals/education/education-articles/xrysii-kolokutha/kinita-kolokytha.htm> :

να διαβάσετε το «3.2 Συζήτηση αποτελεσμάτων». Να προσπαθήσετε να απαντήσετε στα εξής ερωτήματα:

- α) Γιατί τα παιδιά θα άλλαζαν το κινητό τους;

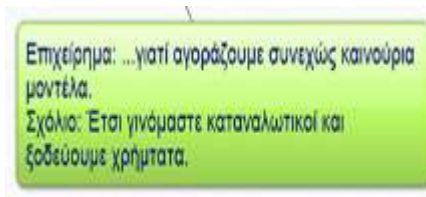

β) Ποιες συνέπειες στην υγεία κατέγραψαν τα παιδιά από τη χρήση των κινητών τηλεφώνων;

γ) Κατά τη γνώμη σας μπορούμε να εμπιστευθούμε τις πληροφορίες που μας δίνει το παραπάνω άρθρο; Να υποστηρίξετε την άποψή σας.

(Ακολουθεί συζήτηση. Ο εκπαιδευτικός επαναλαμβάνει το κεντρικό ερώτημα και επιδιώκεται να συνοικοδομηθούν επιχειρήματα. Για τον σκοπό αυτό τα παιδιά καλούνται να αξιοποιήσουν τις πληροφορίες που διαβάζουν στα παραπάνω άρθρα. Τα νέα επιχειρήματα προστίθενται στον εννοιολογικό χάρτη. Επίσης τα επιχειρήματα ενισχύονται με σχόλια).

2. Να προσθέσετε τα παραπάνω επιπλέον επιχειρήματα στον εννοιολογικό σας χάρτη. Να αναγράψετε σε **κάθε** πλαίσιο ποια σκέψη σας είναι το επιχείρημα και ποια το σχόλιο ως εξής:

3. Να βάλετε στον εννοιολογικό σας χάρτη νέο πλαίσιο ως τίτλο και να γράψετε σε αυτό: επιχειρήματα/σχόλια.
4. Να δοκιμάσετε να δώστε γραπτούς ορισμούς για το τι είναι επιχείρημα και τι σχόλιο στο έντυπο φύλλο εργασίας σας «Η Χώρα της....doc»

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Γ΄

2η διδακτική ενότητα: Θέση, αντίρρηση, αντίκρουση

(Ομάδες)

1. Να ελαχιστοποιήσετε τον εννοιολογικό σας χάρτη και να επισκεφτείτε από το ψηφιακό φύλλο εργασίας σας τις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις. Οι Α΄ και Β΄ ομάδες επισκεφθείτε το άρθρο που φιλοξενείται σε αυτή την ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://health.in.gr/news/scienceprogress/article/?aid=1231134051>

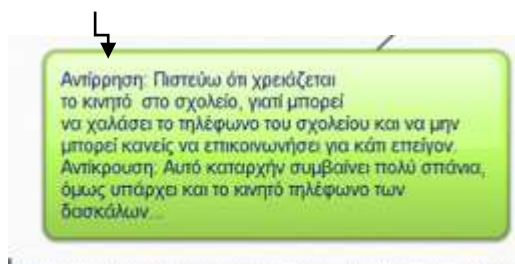
να διαβάσετε τον τίτλο του άρθρου και τις πέντε τελευταίες παραγράφους. Ποια είναι η γνώμη σας, τα κινητά τηλέφωνα βλάπτουν την υγεία των παιδιών; Μήπως μπορούν να τα χρησιμοποιούν άφοβα;

Οι Γ΄, Δ΄ και Ε΄ ομάδες να διαβάσετε το παρακάτω άρθρο

<http://www.myphone.gr/forum/showthread.php?t=43129> και να απαντήσετε στο εξής ερώτημα Μπορούμε να εμπιστευθούμε τις πληροφορίες αυτού του άρθρου; Αν ναι, γιατί; Αν όχι, γιατί;

(Ακολουθεί συζήτηση. Ο εκπαιδευτικός επαναλαμβάνει το κεντρικό ερώτημα και επιδιώκεται να συνοικοδομηθούν οι αντιρρήσεις και οι αντικρούσεις. Για το σκοπό αυτό τα παιδιά καλούνται να αξιοποιήσουν τις πληροφορίες που διαβάζουν στα παραπάνω άρθρα. Οι αντιρρήσεις/αντικρούσεις προστίθενται στον εννοιολογικό χάρτη).

5. Να αναγράψετε σε κάθε πλαίσιο ποια σκέψη σας είναι η *αντίρρηση* και ποια η *αντίκρουση* ως εξής:

6. Να βάλετε στον εννοιολογικό σας χάρτη νέο πλαίσιο ως τίτλο και να γράψετε σε αυτό: αντιρρήσεις/αντικρούσεις.

2. Να δοκιμάσετε να δώστε γραπτούς ορισμούς για το τι είναι *αντίρρηση* και τι *αντίκρουση* στο ψηφιακό φύλλο εργασίας σας «Η Χώρα της...doc».

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η μεθοδολογία του σεναρίου μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε κάθε περίπτωση ημιτυπικής και άτυπης εκπαίδευσης όπου τα παιδιά καλούνται να πάρουν θέση γύρω από ένα θέμα.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Κατά μία γενική αποτίμηση η εφαρμογή του σεναρίου πήγε πολύ καλά. Το θέμα κινητοποίησε πολύ το ενδιαφέρον των παιδιών και ο προβλεπόμενος χρόνος ήταν ο ενδεδειγμένος.

Το γεγονός ότι εξ αρχής η μία από τις έξι συνεργαζόμενες ομάδες υιοθέτησε την αντίθετη άποψη («κατά τη γνώμη μας είναι απαραίτητο τα παιδιά της Ε΄ Δημοτικού να έχουν κινητό τηλέφωνο στο σχολείο...») από αυτή που είχαν οι υπόλοιπες πέντε οδήγησε την εκπαιδευτικό –όπως ήδη έχει προαναφερθεί– στην εξής διαφορετική επιλογή σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό του σεναρίου: Καταρχήν, ενθάρρυνε τη συζήτηση της συγκεκριμένης ομάδας προς αυτή την κατεύθυνση, αφού ήταν η άποψη των μελών της, καθώς και τη συμπλήρωση των σχετικών επιχειρημάτων της στο δικό της ημιδομημένο εννοιολογικό χάρτη. Στη συνέχεια όμως, ζήτησε από τα παιδιά πριν εκφράσουν την άποψή τους και τους λόγους (επιχειρήματα) με τους οποίους τη στηρίζουν στην ολομέλεια, να περιμένουν προς το παρόν. Το αίτημα αυτό διατυπώθηκε από την πλευρά της εκπαιδευτικού, γιατί κρίθηκε ότι με αυτόν τον τρόπο θα επιτυγχάνονταν πιο αποτελεσματικά μέσω της προφορικής συζήτησης στην τάξη η σταδιακή εξοικείωση των μαθητών και των μαθητριών με τα δομικά στοιχεία

του κειμενικού είδους του επιχειρήματος. Η ίδια επιλογή ακολουθήθηκε και τις επόμενες διδακτικές ώρες: η ομάδα αυτή προέβηκε κατευθείαν στην ανάγνωση άρθρων μέσω ιστοσελίδων που ενίσχυαν τη δική της διαφορετική θέση.

Επιπλέον κατά την εφαρμογή του σεναρίου διαπιστώθηκε η αναμενόμενη δυσκολία στην ενσυνείδητη χρήση των νέων επιστημονικών εννοιών όπως και η αντιστοίχιση εννοιών και περιεχομένου και αντιμετωπίστηκε είτε με διαρκή ανατροφοδότηση είτε μέσω της προφορικής συζήτησης είτε μέσω της σταδιακής οικοδόμησης και χρήσης των εννοιολογικών χαρτών είτε ακόμη και με τη χρήση του παραμυθικού πλαισίου.

Μια άλλη διαφοροποίηση σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό του σεναρίου ήταν η αδρομερής κατηγοριοποίηση των «σχολίων»: ως σχόλια, κατέληξε η συζήτηση με τα παιδιά, μπορεί να χρησιμοποιηθούν περισσότερες λεπτομέρειες, παραδείγματα, ερευνητικά αποτελέσματα...

Ακόμη, άλλη διαφοροποίηση, ήταν ότι οι ορισμοί των επιστημονικών εννοιών που συνοικοδομήθηκαν στις μαθητικές ομάδες και ανακοινώθηκαν στην ολομέλεια δεν επιβεβαιώθηκαν στο ηλεκτρονικό λεξικό, γιατί κρίθηκαν αποτελεσματικοί. Έτσι εξοικονομήθηκε χρόνος.

Επίσης αξιωματικώς ότι κατά παρέκκλιση από την πρόταση του σεναρίου, για εξοικονόμηση και πάλι χρόνου, επιλέχθηκε να δοθεί ο εννοιολογικός χάρτης ημιδομημένος. Η εκπαιδευτικός είχε δημιουργήσει εκ των προτέρων λογαριασμούς για τις ομάδες και μοίρασε σε κάθε ομάδα και από ένα χαρτάκι με το όνομα χρήστη και τον κωδικό πρόσβασης. Έτσι, όταν τα παιδιά έκαναν σύνδεση, βρέθηκαν στο σχετικό περιβάλλον όπου υπήρχε ήδη γραμμένο σε πλαίσιο το κεντρικό ερώτημα «Κατά τη γνώμη σας είναι απαραίτητο στα παιδιά της Ε΄ Δημοτικού να έχουν κινητό τηλέφωνο στο σχολείο;» και ακτινωτά γύρω άδεια πλαίσια. Η επιλογή αυτή προώθησε πρακτικά τη διδακτική πορεία.

Θα αποτελούσε όμως παράλειψη το να μην αναδειχτεί ως πολύ δυνατό σημείο του σεναρίου η αντιπαράθεση των παιδιών κατά την 5^η και την 6^η διδακτική ώρα. Κατά τη διάρκεια αυτής της διδακτικής χρονικής περιόδου, όπως προαναφέρθηκε και

στη διδακτική πορεία, τα παιδιά βίωσαν την κατάσταση αντίρρηση/αντίκρουση: υπήρχε συγκεκριμένος επικοινωνιακός στόχος και αποδέκτης κατά τη συνομιλιακή τους διεπίδραση. Ο στόχος τους ήταν να αντικρούσουν τις αντιρρήσεις των παιδιών της άλλης κάθε φορά ομάδας και να πείσουν για την άποψή τους. Εκείνη την εκτεταμένη χρονική περίοδο κυριάρχησε ο μαθητικός λόγος και τα παιδιά *έπρατταν με τη γλώσσα*.

Επίσης κατά τη διάρκεια αυτής της αντιπαράθεσης η εκπαιδευτικός, αξιοποιώντας βιβλιογραφικές αναφορές αλλά και την εμπειρία, τόνισε στα παιδιά «ότι πρέπει να αναγνωρίσουν το δικαίωμα στη διαφοροποίηση των απόψεων που έχουν όλοι/ες, να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητες που τους παρέχει ο επιχειρηματολογικός λόγος να πείσουν για τη σημαντικότητα και την ορθότητα των δικών τους θέσεων και να αναδείξουν τις αδυναμίες των αντίθετων απόψεων» (Ματσαγγούρας, 2004: 446).

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ι.Ε.Π. 2011. Πρόγραμμα σπουδών για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στην υποχρεωτική εκπαίδευση (Δημοτικό & Γυμνάσιο), Οδηγός για τον εκπαιδευτικό [<http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php>] [07.10.2012].

Κόμης, Β. & Κ. Ντίνας. 2011. *Μελέτη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της γλώσσας και της λογοτεχνίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, <http://www.greeklanguage.gr/node/803> [07.10.2012].

Κουτσογιάννης, Δ. 2011. *Εφηβικές Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού και ταυτότητες*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Ματσαγγούρας, Η. 2004. *Κειμενοκεντρική προσέγγιση του γραπτού λόγου*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Σαμαρά, Σ. & Τ. Κωστούλη. 2008. *Διαδικασίες συνοικοδόμησης κειμενικών ειδών και επικοινωνιακών πλαισίων σε μια σχολική τάξη: μια Κοινωνικοπολιτισμική Προσέγγιση*. Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα, τόμος 28, σελ. 349-362. Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ.

Σαμαρά, Σ. 2009. *Η διδασκαλία του κειμενικού είδους του επιχειρήματος στο πλαίσιο του σχολικού γραμματισμού. Θεωρία και Πράξη*. Θεσσαλονίκη.

Φραγκάκη, Μ. & Ζ. Φορτούνη. *Εννοιολογικοί χάρτες. Ορισμός-Παιδαγωγικό πλαίσιο*. <http://peiramatismoi.wikispaces.com/%CE%95%CE%9D%CE%9D%CE%9F%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%99+%CE%A7%CE%91%CE%A1%CE%A4%CE%95%CE%A3+%28inspiration,CmapTools%29> [07.10.2012].

Χατζησαββίδης, Σ., Τ. Κωστούλη, Σ. Τσιπλάκου. *Πρόγραμμα σπουδών για τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής γλώσσας* http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/Glossa/epimorfosi_seminaria_analytikou.html [07.10.2012].